

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VI. Aliud argumentum morale

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

operationum moralium regulam non inducit, subinde quod in decursu vite licitum est, in ipso etiam mortis articulo, tutâ conscientia fieri potest.

55 Sed quàm noxia & periculosa sit hæc sententia, non solum rationes adductæ manifestè declarant, verum etiam plura sua dent exempla, à gravissimis Authoribus relata: inter quæ illud celebre est, quod de quodam Philippo Cancellario Parisiensi (quem damnatum esse dicunt, eò quòd beneficiorum pluralitati nolens contra aliorum sententiam renuntiare, in ipso mortis articulo dixerit se velle vim probabilitatis opinionum experiri, & videre an hæc ad damnationem sufficeret) referunt Dionysius Carthusianus opusculo de pluralitate beneficiorum, Spondanus, & Maluenda ad annum millesimum ducentesimum trigessimum octavum, & ante illos Cantipratanus, integerrimæ fidei vir, & ut ait Carthusianus, *litteratus & nobilis*, libro primo de apibus capite decimo nono, paragrapho quinto, ubi de predicto Philippo loquens, sic ait: *illum agonizantem in morte Guillelmus Parisiensis Episcopus paternâ sollicitudine visitavit, rogavitque eum ut opinioni cederet de pluralitate beneficiorum, & omnia beneficia sua, excepto uno in manus Ecclesie resignaret. Respondit ille, experiri se velle dicens, utrum esset damnabile beneficia pluraliter. Mortuus est ergo sic. Post paucos autem dies, cum à dicto Parisiensis Episcopus, finitus Matutinus, orare vellet, vidit inter se & lumen quasi umbram hominis terram nimis: Elevata ergo manu consignavit se, & si ex parte Dicitur, præcipit ut loquatur. Cui respondit apparet: Alienus à Deo sum, sed tamen miserabilis factura ege. Et Præsul: Tu quis es? Cui illi respondit: Ego sum Cancellarius illi dudum miserimus. Rursus Episcopus, elatè aletis gemitu, Et quomodo, inquit, tibi est sic dolenti? Mælo, ait, imò quàm pessimè, quia damnatus sum æterna morte. Et Episcopus: Heu ait, charissime, quæ causa tuæ damnationis? Tres sunt, inquit, causæ quare morte perpetuum damnatus. Prima est, quod recentiores fructus annuos contra pauperes timide referavi. Secunda est, quod contra sententiam plurimorum, de pluralitate beneficiorum quasi licite tenendorum, opinionem propriam defensavi, & in hoc me periculo mortalis culpæ commisi. Tertia est, & illa gravissima omnium, quod abominabili carnis vitio, in scandalum multorum, multo tempore laboravi. Et ad Episcopum mox subiunxit: Estne (inquit) finitas mundus? Et Episcopus: Miror, ait, te literatissimum quondam virum hoc querere, cum me adhuc vivum cernas, & omnes nos viventes adhuc mori necesse sit, antequam mundus instante iudicio finatur. Et illi: Non mireris, inquit, quia nec conscientia, nec opus, nec ratio est apud infros viventi. Et hæc dicens, umbra ab oculis mirantis evanuit. Ipse autem Episcopus (non tamen sub persona sua, quasi hæc vidisset) in predicatione sua clericis omnibus recitavit. Hæc Cantipratanus. Ex quibus evidenter habetur, unam ex causis damnationis illius Cancellarii fuisse, quia contra plurimorum sententiam tenuerat licitum esse habere plura beneficia, & in hoc se damnationis periculo exposuerat: Sed hæc sententia tunc temporis erat probabilis; nam, ut ait Divus Thomas (qui eodem tempore vivebat, & qui Cantipratani fuit condiscipulus) quodlibeto nono, articulo decimo quinto. Inveniuntur de ista questione [an scilicet licitum sit, habere plures præbendas] Theologi Theologi, & Iurista Iuristi contraria sentire: Ergo periculum*

damnationis reperitur in sequenda opinione minus tuta & minus probabilis, in concursu probabilioris & tutioris.

Quod alio exemplo relato à Beato Petro Damiano, piissimo & doctissimo Cardinali, opusculo trigesimo quarto, capite quinto confirmari potest. Clericus (inquit) Colonensis Ecclesia vadum fluminis transibat; & ecce Beatus Severinus, eiusdem Ecclesie nuper Episcopus, equi eius hærentes apprehendit, eumque retinens sedit. Cùmque ille in stuporem versus, & graviter admiratus, cur illi tan clarus, & tam celebris fama vir moraretur, inquireret; damibi, ait, manum tuam, & quæcunq; me sunt non audire discere, sed tacere. Cùmque datam manum fluctibus Episcopus immerisset, tantus eam ardor absorbit, ut undique carnes eius resoluta diffunderent, & ossa nuda vix hærentibus articulis remaneret. Ad quem Clericus: Cùm nomen, inquit, tuum in tanta benedictione sit apud nos, & fama tua consona totius Ecclesie præconio celebretur, cur te pestilens hæc virago constringit, tantoque, pro dolor! incendio cruciatur? Ad quem sanctus Episcopus: Nihil, ait, aliud me remansit ultione plecendum, præter hoc tantum, quia dum in aula regia constitutus, imperialibus me consiliis vehementer involucui, Canonice ipsorum officia, per distincta horarum spatia non per solvi: manè quippe simul omnia coarctans, tota die negotiis ingruentibus securæ libertate vacabam. Ob hæc itaque negligentiam horarum, ardoris huius fero supplicium. Ex quo patet, sanctum illum Episcopum in purgatorio graviter cruciatum, ob eam solum rationem, quod ut in peratoriarum curiæ negotiis per diei decursu liberius vacaret, Horas canonicas manè totas simul recitabat: Atqui tunc operabatur ex opinione probabilis, cum plures Casuistæ doceant licitum esse, ob rationabilem causam, Horas divini Officii prævenire, illudque totum manè simul recitare, quando oportunitas illud horis debitis recitandi, propter urgentes occupationes, prævidetur non affutura: Ergo falsum est, omne probabile esse licitum & honestum, & quancunq; opinionem probabilem, probabilitate quantum vis tenui, excusare à peccato, ut recentiores Casuistæ docent: subindeque veriores & probabiliores sententias eligere semper tenemur, & prudens illud Augustini consilium sequi: *In his quæ salutis sunt, TENE CERTUM, DIMITTE INCERTUM.*

S. VI.

Aliud argumentum morale.

DABIT veniam Lector eruditus, si ad hoc novorum Casuistarum dogma, cuius tantum est virus, ut omnem penè Theologiam moralem infecerit, penitus evertendum, aliud argumentum morale subijciam, ex eo desumptum, quòd in antiquis Patribus, & in Ecclesie Doctoribus, nullum extet ipsius vestigium; ut vel ex eo cerni potest, quòd nullus omnino à Casuistis, ad illud stabilendum, vel Scripturæ vel Patrum locus adducatur. Cogit autem apud se, quisquis in re omnium gravissima falli non vult (subtilitatis habeat, præcipuum caritatem Theologia moralis, ab omnibus Patribus ignoratum esse, & in postrenis temporibus relictum. Omnino probabilitatem asserret, nil commodius, nil ad evellendos scrupulos aptius, nil ad complandandum salutis i-

iter expeditius. Magnum salutis praesidium nactus esset qui eam didicit; magno adminiculo privaretur qui eam nescit. Hinc fit ut in recentiorum Casuistarum scriptis, singulis pene versibus inculcetur. Cur igitur tantum arcanum vel Patribus invidit Deus, vel nobis Patres invidentur? Cur ipsi probabilitatibus istis nihil utuntur? Cur scilicet rebus agenda non est ipsis explorata veritas, tantum timorū praeseferunt, ne forte quod eis videtur rectum, iniquum, & pravam, a Deo iudicetur? Quis non videat, quā sit absurdum, ut in re tanti momenti, quod Patribus ignoratum fuit, his postrema temporibus subiret patuerit?

Simili discursu utuntur quidam Recentiores contra Suarezem, contententem obligari hominem ad actum contritionis in articulo mortis, nec ei sufficere sacramentalem absolutionem cum attritione cognita. Incredibile est (inquant illi apud Caramuelem Theol. fundam. numero 307.) annu integrum mille sexcentis rem tam necessariam, si esse vera, fuisse in Ecclesia Romana ignoratam. Alius de Dei misericordia est praesumendum; non enim admittendum est, ab illa totam Ecclesiam deseri, ut in re tanti momenti semper fuerit decepta. Quae ratio (subdit Caramuel) tamen si moralis sit, & non metaphysica; fortis interim est, & sufficiens, ut Suarez opinio rejiciatur. Sed quis non videat pari jure, & simili discursu, rejici posse ejusdem Caramuelis, & aliorum Recentiorum dogma, quo asserunt omnem opinionem probabilem, probabilitate quantumvis tenui, tutam esse, subindeque licere sequi sententiam minus probabilem, in concursu probabilioris? Cū enim antiquis Ecclesiae Patribus tale dogma ignotum sit, & aclevissimum extet in eorum libris ipsius vestigium, credibile est illud non esse verum, nec ad morum institutionem, & conscientiarum quietem & tranquillitatem necessarium, ut novi Casuistae passim asserunt: Incredibile enim est, annu integrum mille sexcentis, rem tam necessariam fuisse Ecclesia Romana ignoratam. Alius de Dei misericordia est praesumendum; non enim admittendum est, ab illa totam Ecclesiam deseri, ut in re tanti momenti semper fuerit decepta. Certe (ut verbis ejusdem Caramuelis utar) hac ratio tamen si moralis sit, & non metaphysica fortis interim est, & sufficiens, ut recentiorum Casuistarum dogma rejiciatur. Unde mentio adversus eundem Authorem, cum Hieronymo Epistola sexagesima quinta exclamare possimus: Cur post quadringentos annos (dicamus nos mille sexcentos) docere nos niteris, quod ante nescivimus? Cur proferis in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt? Usque ad hunc diem sine ista doctrina mundus Christianus fuit. Illam sedet tenebo fidem, in qua puer natus sum.

Nec valet quod ait Caramuel numero centesimo nonagesimo septimo, & centesimo nonagesimo editionis Francoford. In materia morum majoris scienda sunt Iuniorum opiniones, quā Veterum, quod hac argumentatione, ex perpetuo corporis & animi conflictu desumpta, suadere conatur: Videntur (inquit) corpus & animus conflictu perpetuo dissentire, quod probant naturae & moralitatis, & tunc animum fortiolem & libero rem reddi, cum corpus maceratur & debilitatur. Cum igitur non possimus negare, Veteres maiores mole, & viribus robustiores fuisse (reperimus enim, & colimus hodie eximia Sanctorum multorum corpora, habemus in thesauris hastas, enses, & alia Principum antiquorum arma, qua nobis essent impedimenta) dicturi sumus necessarios, Iuniores subilioribus ingenio praeditos, & Socraticis, Platonibus, Aristotelibus fuisse acutiores & oculatiores Thomas,

Tom. III.

A Scotos, Molinas, Suarezios, Vasquios. Unde alibi dicit: Non multum ego temporis impendo aut perdo in Veterum libri legendis, non quod contemniam illos, sed quod omnia qua pulchre cogitarunt, iam sint à Iunioribus summo studio eliminata. Similia habet Theophylus Raynaudus in novae libertatis explicatione parte secunda, capite quarto, paragrapho septimo ubi sic ait: Scholastici posteriores super senes intellexerunt, & pleraque omnia rejicienda agnoverunt, quae anteriores vel probant, vel non improbabilia existimant: sicut enim (subdit et Agidius Romano) finanus esset super humerum gigantum, longius videret quā gigas, & posteriores Scholastici, existentes super humeros priorum, longius vident quā priores. Caramueli & Theophylo assentiantur Reginaldus, Cellotius, & alii, asserentes fidem à Veteribus hauriendam, doctrinam morum è Recentioribus; quoniam Antiquiorum placita viciniora sunt traditioni, Apostolicaeque doctrinae; Recentiores verò in doctrina morali magis instructi. Unde Caramuel in Theologia fundamentali numero 1268, alias 985. *Tota moralis Theologia (inquit) nova est. Quis enim negare audebit esse hodie in Diana centenas opinionum probabiles, quae Augustino, & antiquis Ecclesiae Patribus ignota fuerunt?*

Porrò hæc ita absurda sunt, & à communi sapientum sensu adeò aliena, ut impugnatione non egeant, sed ea reculisse, confutasse sit. Quare nolo plura dicere de re tanta, quia melius eam committito fidelium gemitibus, quā orationibus meis, ut cum Augustino loquar. Cum istis non tam disputationibus, quā orationibus est agendum; plus eis sine dubitatione praestamus, si ut corrigantur oremus, ne cum tantis ingeniis vel pereant, vel alios perdant praesumptione damnabili.

§. VII.

Absurdus & inconvenientibus adversa sententia expoditur.

PLURA licet ex adversa sententia sequantur inconvenientia, ea tamen ad duo praecipua capita revocari posse existimo; nempe ad inquisitionem veritatis, quam hæc sententia reddit profusa inutilem; & ad motum puritatem, & innocentiam, quam etiam violat & corrumpit.

Primum rectè & eleganter expenditur à Joanne Sennichio, libro supra citato de Saule exerge paragrapho tricentesimo quinquagesimo nono ubi sic discurre: Petendi instantiam amovere potius quā promovere videntur, qui probabilitatem quantumlibet tenuem sufficere ad securè agendum arbitrantur. Quorsum enim se quis fatiget petendo à Deo notitiam certam veritatis, qui securum se reputat ductu exiguae probabilitatis? Neque enim ob aliud necessaria est legis gnaritas, nisi ut obtineatur bene agendi securitas. Hac proinde obtenti à per dictamen probabilitatis cessat anxietas exquirendi limam veritatis. Etenim ut ait Leo Papa. Nemo ad cognitionem veritatis magis propinquat, quā qui intelligit in rebus divinis, etiam si multum proficiat, semper sibi superesse quod querat. Nam qui se ad id in quod tendit pervenisse praesumit, non quæsitæ reperit, sed in inquisitione deficit. Qui ergo per judicium sibi simunt, se per quamcunque & quarumcunque opinionum probabilitatem pertigisse ad agendi securitatem, desinent petere à Deo ulteriorem legis intelligentiam, praesumemes se iam pervenisse ad securitatis sufficientiam. Unde si Casuistas recentiores audiamus, qui omnia putè probabilia tuta existimant, eumque, qui probabi-

M m

babi-